

domovini. Ni ga v tem vodila osebna korist, kakor morda mnoge druge, marveč deloval je, ker je znal, da mora delovati, če hoče, da ostane veren sin svojega naroda. Ne bodem omenjal zaslug Račkega kot deželnega poslanca, njegovih govorov, njegovih spisov tudi na tem polju, rečem le, da je neumorno deloval v prosep svojega naroda in njegova največja sreča bi bila, če bi videl, da je narod njegov srečen in svoj.

A kar je bil Rački svojemu narodu, to je bil Slovanom sploh, Slovanski vzajemnosti je bil goreč zagovornik. Če je prišel kateri znamenitih Slovanov v Zagreb, Rački mu je bil gostoljuben

Slovan, učen razkazovalec znamenitostij in dober prijatelj. Delal je iz vseh svojih močij, da se Slovani čim bolj spoznajo in sprijateljimo. Zato je pa tudi njegova smrt bridek udarec ne samo za Hrvate, temveč za Slovane sploh. Za takim možem je vredno žalovati, ker se ne rodé vsak dan.

Skromen je pač naš spomenik, zakaj, če komu, gotovo neumrlemu dr. Frančišku Račkemu veljajo besede; „Tanto nomini nullum par elogium“ — Slavi takega moža ni kos nobena hvalnica!

Zlate sanje.

Paševal, paševal ovčarček Urban
Na gori ovčice je sleharni dan.
In gledal je z gôre na séla, poljé,
Gradiče po hribih in bele cerkvé.

In često je želje ovčarček gojil:
„Zakaj bi jaz srečen, kot drugi, ne bil?
Gradič in bogastvo bi lahko imel,
In kamor bi hotel, slobodno bi šel.“

Ugiblje in misli, ko v senci sedi;
Dremota ga zmore in v travi zaspi,
In v sanjah približa se gorski mu škraj,
Bogastvo ponudi in srečo nakrat:

„Tri želje mi svoje, ovčarček, povej,
In srečen boš, bôgat in slaven odslej;
A želje četrte ne kaži nikar,
Ker srečen drugače ne bodeš nikdar!“

„Če smem ti izreči to, kar si želim,
Tu grad mi postavi, kjer s čedo živim!“
In komaj izrazi pastirček željó,
Že grad se mu zalesketá nad goró.

In hodi pastirček prostore motrèč,
Ker sobe so prazne, želi si še več:
„Ko grad bi še krasno opravo dobil,
Jaz srečo iz zvrhane mere bi pil.“

Ko grad po sobanah oprava imá,
Da v svili in zlatu se vse lesketá:
„Še eno“, pastirček dé, „željo imám:
S pijačo, jestvino napolni mi hram!“

Izpolnjene želje Urbančku so tri,
V trenutju pastirček si več ne želi.
Po gradu se šeta, uživa tu slast,
Bogastvo, veselje in srečo in čast.

In gleda v nižave, kjer orje trpin,
Nekdanji tovariš mu, kmetiški sin;
In gleda okoli po belih gradéh,
Radóst mu je v srcu, na licih mu sméh.

Ko v gradu preživel že nekaj je dni,
Četrta se želja Urbanu vzbudi:
„Ni biti prijetno mi samemu tú,
Nevesto dobiti si moram z gradú.“

In v gradu sosednjem devico poznám,
Še danes si snubit se devo peljám.“
Ko diha v prirodi še jutranji hlad,
Že pélje pastirček v sosednji se grad.

Naproti mu roj hiti brhkih devic,
Vse v svilnatih krilih, cvetočih so lic:
Vse vprek ga pozdravlja, poljublja roké,
Radóstno vsprejema, priklanja glavé.

Izbere nevesto najzaljšo iz dev:
Lepota nje — lune je čarne odsev.
K oltarju jo vede, rečéta si: dá.
Ko minejo gósti, domov jo peljá.

Dospel je do grada poróčeni par,
Tu stopi pred mlada¹⁾ pa škraj vratár:
„Jaz vélel želéti ti želje sem tri,
Kdor več poželi si, ta nič ne dobi!“

Ozemlje se strese in čuti je grom,
Grad ruši, razdira ropot in polom —
Pretrese Urbana ta groza in strah,
Vzbudi se — ker spal je — krog sebe zre plah.

Preplašene ovce krog njega stojé,
Pastirčku krotkó so lizále roké;
Ker skala pustila svoj skalni je sklad,
Z ropotom, polomom valí se v prepád.

¹⁾ Mladi — mlada = ženin — nevesta na Belokranjskem.